

Püha Aabeli vennaskond.

Meelis-Lauri Erikson

Koidu eel magasin ma valgete linade vahel ülemises toas. Voodi oli lai ja pehme. Põranda valgeks värvitud laudadel näis peegelduvat õrn aovalgus. Vana vahtra oksad ulatusid aknasse. Kuulasin lehtede kerget sahinat, vaatasin ärklittoa kaldus lage ja lootsin veel mitte magama jääda, et see hetk veel kaua kestaks. Siis aga jäin magama.

"Teid siis huvitab meie vennaskond? Ja selle elu? On tegelikult hämmastav, et te meid üldse üles leidsite," ütles kloostriülem, kui õhtusöök oli lõppenud, mungad laua tagant tõusnud ja tohtis jälle kõnelda. Siin peeti vähemalt selles osas kinni benediktlaste vanast reeglist, et söögi ajal omavahel ei räägita. Õhtusöök polnud rikkalik, kuid täiesti piisav, ja kõik oli väga maitsev. Lahkusime meiegi kloostriülemaga refektooriumist. Ta oli mind kutsunud üles oma kabinetti, et enne kompletooriumit pisut juttu ajada, kabinet osutus lihtsalt kitsukeseks toaks, täis raamaturiialeid. Olin õhtusöögi ajal silmitsenud vaikivaid munkasid. Keegi oli taustaks pannud vaikselt mängima muusika - klassikalise muusika, vist Schuberti klaverikontserdid. Mungad, tükki üheksa, paistsid olevat vanemapoolsed mehed. Nende näod olid harilikud. Kui kohata mõnda neist ilma selle valge ürbita, mida nad palvustel ja söögikordadel kandsid, kuskil tänaval või kaubanduskeskuses, ei paneks neid üldse tähelegi. Nii juba kord on selle teise inimese märkamisega.

Refektoorium polnud suur, kuid lage ja lihtne. Mõjus kuidagi pidulikult. Selle ühes seinas rippus tohutu maal, mis kujutas Aabelit ja Kaini ohverdamas. Aabeli ohvrisuits tõusis sirgjoones üles. Aabel ise põlvitas selle juures ja vaatas samuti ainiti üles. Kaini ohvrisuits aga (teadagi) vindus maadligi eemale. Kain seisis seal kõrval püsti, pea langetatud. Näis, et ta piilus kadedalt venna poole. Nende mõlema kohal kummus tohutu tühi valge taevas, aga kogu maal näis kuidagi udune. Kunstnik oli kogu stseeni maalinud nii, nagu paistaks päike läbi peene udu... Tähelepanuväärne maal!

"Jah," vastasin. Olin otsustanud, et lasen tal rääkida niipalju, kui ta soovib, liigseid küsimusi esitamata. Olin siin ju ikkagi külaline ja paistis, et mind koheldi vastavalt, see tähendab: kogu külalislahkusega. "Kaini ja Aabeli lugu ma muidugi tean, aga ma pole kunagi kuulnud Püha Aabeli vennaskonnast. Ja isegi mitte seda, et Aabel oleks kunagi pühaks kuulutatud."

"Ja miks siis mitte?" kostis kloostriülem lõbusalt oma kirjutuslaua tagant. "Oli ta ju maailma esimene märter." Kloostriülem oleks võinud olla jõuluvana noorem vend. Ümmargune nägu, halli-valgekirju lühike habe, ärksad hallid silmad naerukurdudes.

"Kas te olete märganud, et kui tuleb jutuks Kaini ja Aabeli lugu, siis miskipärast mainitakse Kaini alati esimesena. Mitte kunagi vastupidi. Justkui oleks Aabel kuidagi varju jäänud. Pisut ära unustatud." Jah, tõepoolest, kuid ma polnud sellele kunagi mõelnud. Aabel löödi oma kadedana venna poolt maha ja sellega oli tema lugu ju lõppenud. Kainist kirjutatakse Piiblis edasi - äraneedmine, pagendus, Kaini märk...

"Kain oleks justkui inimlikum," jätkas kloostriülem. "Tema on meile tunnetuslikult lähemal; me võibolla mõistame teda paremini, kui Aabelit. Muidugi oli ta mõrtsukas. Kuid tema motiiv, mis teda selle teoni viis on nii alasti inimlik või kas julgeme öelda - absurdne, et hakkab lausa piinlik. Pealegi arvan ma, et siin on veel midagi... Piiblis on selgelt öeldud, et Jumal vaatas Aabeli ohvri peale, aga Kaini ohvri peale Ta ei vaadanud. Jumal võttis vastu ainult ühe venna ohvritalituse, jumalateenistuse. Kainil oli küllaga põhjust olla ka Jumala peale vihane. Solvunud ja vihane. Miks Ta paistab eelistavat kedagi, miks peaks Tal olema soosikuid? Olid nad ju võrdsed ja tõid ohvri vastavalt oma elualalt. Veel enam - nad olid vennad. Kus on siin jumalik õiglus? See on Kaini küsimus. Ja see on iga inimese küsimus, kes nende asjade peale mõtleb. Kes mõtleb need asjad lõpuni."

"Piiblis, eriti Psalmideraamatus, leidub küllaga sellist mõtteavaldust, et "öelate sugu saab otsa, ülekohtutegijad hävitatakse maa pealt" ja nii edasi. Mõnes kohas Laulik suisa anub seda Jumalalt,

Õiglaselt Kohtumõistjalt. Laulik paistab olevat veendunud, et tema poolel on alati õigus; ta on alati hageja, alati ohver. Sellisest suhtumisest võib aru saada. Aga millest on juba raskem aru saada on see, et maailm ei näi nõndaviisi toimivat. Elukogemus ütleb midagi muud. Nimelt, et sugugi mitte alati ei saa kurjategija oma teenitud karistuse; eriti mitte see kurjategija, kelle kuriteod on tehtud seadusest mööda lipsates, mitte seda rikkudes. See on Kaini elukogemus, millest ei saa niisama lihtsalt mööda vaadata. Õnnetu on see, kes siin maailmas ainult õiglust taga ajab... Kain on tegudeinimene nagu õigluse eest võitlejad tavaliselt ikka."

"Kuid me ei saa Aabeli puhul rääkida kuriteost. Alguses ju kuritegu ei olnud. Olid vennad, kes kahtlemata siira meelega teenisid Jumalat, kumbki omal moel. Jumal on siin süüdi, Kaini meelest. Ta sai vapustava kogemuse, mis tegi maatasa kogu tema senise elu. Mis on viga minu ohvritalitusel, minu jumalateenistusel, minu USUL? Kain sai ka vapustava õppetunni. Õppetunni, mida tuleb pea kõigil läbida, kes samuti siira meelega Jumalat otsivad. Varem või hiljem. See on otsustava tähtsusega murdepunkt. Süüdistada Jumalat? Muidugi, lase käia, kuid see on sama, mis päikese poole rusikat raputada, kas pole? Kas Jumal on tõesti sügavalt ükskõikne Jumal? Selle kõige tõttu ongi Kain meile, patustele, mõistetavam. Inimlikum. Omasem. Needmise ja pagenduseni välja. Me elame jätkuvalt Noodimaal ja kanname Kaini märki. Kuid mingit "Aabeli märki" pole olemas, ei saagi olla."

"Kas teadsite, et leidub üks vana juudi interpretatsioon Aabeli kohta? Selle järgi tapeti Aabel sellepärast, et ta vaatas Jumala au rohkem, kui inimesele on lubatud... Mis on see inimese asi selles ilmas? Eks ikka teenida oma Jumalat, saata Talle järeltulevat sugu, rabada oma igapäevast tööd, palehigis igapäevast leiba süüa, kuni ta saab jälle mullaks, millest ta võetud on - kas pole see kuidagi armetu, alandav ja lootusetu saatus? Kõik on justkui korras, aga siiski tundub see armetu saatusena, Aabeli meelest. Aabel tahtis enamat... Ma märkasin, et te uurisite pikalt seda maali meil refektoriumis. Aabel vaatab oma ohvrisuitsu juures ainiti üles... Ta polnud tegudeinimene, kaugel sellest. Kui ta ka märkas oma venna altkulmu-pilku, tema solvumist ja paisuvat viha, tema siseheitlusi, siis ta ei teinud sellest väljagi. Nagu ta ei teinud märkama paljut muud. See oli Aabeli jaoks tähtsusetu, tühine; ta vaatas ainult üles, vaatas Jumala poole... Tühisuste tühisus. Kas teadsite, et Koguja raamatus on kasutusel sama sõna? Nimi Aabel on seal "tühisus". "Tühisuste tühisus, kõik on tühine," ütleb Koguja. Kuid heebreakeelne sõna on üks ja sama; kasutatakse samu kirjatahti: he, beth ja lamed. "*Habel*". Sõna tähendab "hingeõhk, aur, udu", aga ka "tühisus, *vanitas* - ladina keeles. Kuidas saab kellegi pärisnimi olla Udu, Aur või Tühisus - siin on mõtteainet. Tõsi, mõned uurijad on püüdnud tõestada, et need tähendused ei ole päris samad. Meil on siin vend Toomas, keda hüütakse Kaksikuks, endine Vana Testamendi ja semitistika õppejõud, kes on meile selgitanud, et nimi Aabel ja sõna "tühisus" samastamine on lihtsalt rahvaetümoloogiline tõlgendus ja et sõna on sarnane akadikeelse sõnaga *aplū* - poeg. Vend Toomas on tutvustanud ka teist tõlgendust, mis aga arvatavasti on üsna meelevaldne. Selgub, et sõna on lahutatav kaheks osaks: *ab* - allikas. Ja *el* - Jumal. "Jumala allikas". Olgu, see on Piibli keeleteadus ja kes nende asjade vastu huvi tunneb, on niigi kursis. Heebrea keeles on siiski mõlemal puhul kasutusel sama sõna - seda ei saa eitada. Vend Toomas on hea inimene ja haritud ka, kuid see pole see kõige tähtsam kogu asja juures."

"Kui inimene vaatab Jumala aulisust ja ei midagi muud... Kui ta ainult seda taga ajab - kas see inimene mitte ei "kao" siit ilmast? Ta ise muutub "tühiseks" ja selle läbi võitmatuks, haavamatuks. Jah, surematuks. Kaduvus, tühisus - kas see inimene ei tee mitte oma määratud saatuses midagi muud, midagi palju-palju suuremat. Pöörab selle heaks, millekski olulisemaks, võtab omaks tühisuse, auru, ja saab seeläbi kätte midagi suuremat. Lühidalt - see ongi meie väikese vennaskonna elu."

"Õiglus - see on liiga maine, isegi kui see on Jumala õiglus. Aga mis on sellel ja kõigel muul nii väärtuslikuks ja õigeks tõstetud asjadel pistmist Jumala auga? Kaasa arvatud meie usk... Miks peaks ka SEE olema see kõige väärtuslikum? Vastupidi, see on võibolla viimane asi, mis meid veel maailmas kinni hoiab... Kas SEL juhul on usk see kõige olulisem, minu usk? Ankur, millest vabaneda... Ja üldse, mis mina siia puutun, justkui mina oleks kõige tähtsam maailmas, lunastusloos ja Jumala riigis? Aurude aur, kõik on aur... See on olemas ainult niikaua, kuni see hajub, ühe hetke. Hommikune udu tõuseb ja hajub päikese tõustes."

"Meil kõigil on nii vastupandamatult pistmist selle maailma asjadega... Sellele kui paratamatusele leiab palju põhjendusi. Lõpuks, ka Kristus tuli just sellesse maailma. Nagu see on. Ta ei teinud seda eelnevalt enda jaoks paremaks... täiuslikumaks. Inimesel on valida, kas olla Aabel või Kain, vaadata Jumala au või teha tegemist selle maailmaga, õiglusega, paratamatusega ja needmisega, ilu ja headusega, alatusega ja autusega, lunastuse ja kaotusega kuni mörtsukatööni välja."

"Muidugi pole seda eluhoiakut kuskil jäädvustatud, kivisse raiutud, sest see kõik on ainult aur."

"Paljud pühakud eraldusid maailmast lõplikult. Nad vajasisid seda nagu hingeõhku. See oli nende elu. Nende elu eesmärk. Miks siis mitte ka Aabel. Püha Aabel."

"Ärge vaid arvake, et me oleme mingid maailmavihkajad, eluvihkajad. Me pöörame palju tähelepanu näiteks tervislikule eluviisile. Tervislikule toidule... Vaikusele... Ja unele... Eriti unele."

"On ka öeldud, et igapäevane sünnib tema usku mööda... Sellepärast Aabel ka tapeti..."

Ma ei ole sugugi kindel, et kloostriülem just täpselt neid sõnu rääkis. Ma ei kirjutanud midagi üles, ei salvestanud tema juttu ega midagi... Milleks?

Kuid mõni aeg hiljem juhtusin kuulma uudist, et uue ja paljuräägitud kiirtee ehitamine on lõpuks alanud. Ajalehtedes avaldati ka kiirtee täpne asend, selle kulgemine... Ja ma märkasin ehmatusega, et mulle tuntud Püha Aabeli vennaskonna tilluke klooster jääb (paljude muude elamiste hulgas) täpselt rajatavale kiirteele ette! Haarasin juba telefoni, et kloostri ülemale helistada ja uurida, kas see tõesti tõsi on ja mist neist nüüd saab. Kuid mulle tuli siis meelde, et neil kellelgi pole telefoni. Mõtlesin ka uuesti sinna sõita... kuid loobusin. Kujutasin liiga elavalt ette, kuidas vennad võtavad oma seitse asja ja lahkuvad. Lahkuvad, heitmata pilkugi võimsatele buldoosritele, mis nende väikese armsa kloostri maatasid lükkavad...

Kuid ma jään alati tänulikult meenutama seda aega, mida ma tohtisin nende hulgas veeta. Meie ühiseid söömaeaegu, meie sügava vaikusega täidetud palvetunde, meie jutuajamisi kloostriülemaga. Ja muidugi elu parimat, rahulikumat ja sügavamat und.